

Docència, recerca i implicació: tres pilars per a la construcció de pau

Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans
Universitat Autònoma de Barcelona

La Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans, fundada a l'any 1997, ha construït un esperit d'equilibri entre tres pilars fonamentals: docència, recerca i incidència política i social. Aquest esperit ha estat plasmat sobretot en l'àmbit del desarmament, tant a nivell acadèmic, com a la societat civil i a nivell governamental.

Avui en dia, la Càtedra UNESCO de la UAB pot presumir de ser un dels referents a Europa en qüestió de desarmament, especialment en matèria de control de la proliferació d'armes lleugeres i de mines antipersones. La participació en projectes europeus de recerca de la Comissió Europea ha permès un major contacte i intercanvi amb els principals centres de coneixement d'Europa, així com una major visibilitat i incidència a nivell internacional.

Aquesta incidència i visibilitat també ha estat aconseguida gràcies a la participació, des de la seva fundació, en diferents campanyes de sensibilització i lobby polític d'organitzacions cíviques, com serien Amnistia Internacional, Greenpeace, Intermón Oxfam i Metges Sense Fronteres. A l'actualitat, aquesta implicació amb les ONG ha permès ser una de les quatre organitzacions que formen la Junta de Govern de IANSA (Xarxa Internacional d'Acció en contra de les Armes Lleugeres), una xarxa de 800 ONG i centres de recerca present en 115 països.

La tasca realitzada a nivell governamental s'ha produït a escala nacional, però sobretot multilateral, sent Amèrica Llatina la principal regió d'actuació. La Càtedra UNESCO és assessora habitual de diferents organitzacions internacionals com les Nacions Unides (a través del seu Departament d'Asseriments de Desarmament), o el PNUD. També diversos Estats han requerit dels seus serveis, com serien Suècia, Espanya i el Regne Unit a través de les seves Agències de Cooperació al Desenvolupament.

El principal àmbit d'actuació ha estat la generació de confiança en matèria militar i de seguretat. En aquest sentit, sobretot a Centre Amèrica, s'han realitzat projectes com l'harmonització de les despeses militars, el disseny d'un pla regional de control i limitació d'armaments i la creació d'un codi de conducta regional en matèria de transferències d'armes. Entre els projectes per tota Amèrica Llatina destaca la participació en programes de Nacions Unides en el disseny d'un manual sobre com executar programes de desarmament i recol·lecció d'armes de la població civil, així com un altre manual per formar a ONG en l'àmbit de la recerca, la sensibilització i la incidència política en qüestions de control d'armes de foc.

A nivell nacional, alguns dels projectes en els que ha participat la Càtedra UNESCO han estat a Hondures (disseny d'un pla nacional de control d'armes lleugeres i reforma del sector de seguretat), Equador (elaboració d'un diagnòstic sobre la problemàtica del tràfic d'armes en aquest país, així com el disseny d'un pla nacional per tal de combatre'l), i Guatemala i Costa Rica (assessorament sobre la implementació de certes mesures de control d'armes de foc).

També cal destacar la participació en projectes de recol·lecció i destrucció d'armes lleugeres, duts a terme a Argentina (Mendoza) i Brasil (Rio de Janeiro). En aquest segon cas, hi ha una especial vinculació amb organitzacions de la societat civil en matèria d'anàlisi de la violència urbana i en qüestions de desarmament, ja que la Càtedra UNESCO està oferint una especial assistència de cara al referèndum federal sobre la prohibició d'armes per la població civil que s'ha convocat en aquest país pel proper 23 d'octubre de 2005.

Com es pot veure, la recerca d'equilibri entre aquestes tres dimensions –investigació, docència i implicació–, així com entre l'àmbit governamental i no governamental és l'esperit de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans de la UAB. Això és fruit d'una consciència de què treballant temes de pau, drets humans, seguretat, conflictes armats o desarmament cal un abordatge integral, incloent diverses perspectives i punts de vista. Aquest abordatge multidimensional i plural és el camí per una efectiva construcció de pau.